

Răspunderea penală medicală

CUPRINS

PREFAȚĂ	13
CUVÂNT-ÎNAINTE.....	15
CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE	17
TITLUL I. ASPECTE GENERALE REFERITOARE LA DREPTUL MEDICAL.....	22
CAPITOLUL I. REPERE ISTORICE ALE DREPTULUI MEDICAL	22
CAPITOLUL II. DEFINIȚIA DREPTULUI MEDICAL.....	31
CAPITOLUL III. DREPTUL MEDICAL, CA RAMURĂ FUNCȚIONALĂ DISTINCTĂ DE DREPT	32
TITLUL II. DREPTUL FUNDAMENTAL LA OCROTIREA SĂNĂTĂȚII.....	38
CAPITOLUL I. DREPTUL LA OCROTIREA SĂNĂTĂȚII, LA NIVEL INTERNAȚIONAL ȘI EUROPEAN	38
Secțiunea 2.1.1. Reglementarea la nivel internațional a dreptului la ocrotirea sănătății.....	38
Secțiunea 2.1.2. Reglementarea la nivel european a dreptului la ocrotirea sănătății.....	44
Secțiunea 2.1.3. Efectele actelor internaționale și europene din domeniul dreptului medical, ratificate de România, în dreptul intern	49
CAPITOLUL II. REGLEMENTAREA DREPTULUI LA OCROTIREA SĂNĂTĂȚII ÎN ROMÂNIA.....	57
Secțiunea 2.2.1. Reglementarea la nivel constituțional și constituționalizarea dreptului la ocrotirea sănătății în România	57
§2.2.1.1. Reglementarea dreptului la ocrotirea sănătății în Constituția României.....	57
§2.2.1.2. Deciziile Curții Constituționale a României relevante în domeniul dreptului medical.....	60
§2.2.1.3. Efectele deciziilor Curții Constituționale a României în domeniul dreptului medical. Constituționalizarea dreptului medical.....	79

Secțiunea 2.2.2. Reglementarea dreptului la ocrotirea sănătății la nivel infraconstituțional.....	89
---	----

TITLUL III. FAPTELE ȘI ACTELE JURIDICE MEDICALE. RAPORTUL JURIDIC DE DREPT MEDICAL. CONTRACTUL MEDICAL.....	94
--	-----------

CAPITOLUL I. FAPTELE ȘI ACTELE JURIDICE MEDICALE	94
Secțiunea 3.1.1. Considerații introductive	94
Secțiunea 3.1.2. Faptele juridice medicale	95
Secțiunea 3.1.3. Actele juridice medicale	96
§3.1.3.1. Aspecte generale	96
§3.1.3.2. Capacitatea de a încheia acte juridice medicale	96
§3.1.3.3. Consimțământul la încheierea actelor juridice medicale.....	98
§3.1.3.4. Obiectul actelor juridice medicale	112
§3.1.3.5. Cauza actelor juridice medicale	113

CAPITOLUL II. RAPORTUL JURIDIC DE DREPT MEDICAL.....	114
Secțiunea 3.2.1. Definiția raportului juridic de drept medical.....	114
Secțiunea 3.2.2. Părțile raportului juridic de drept medical	115
Secțiunea 3.2.3. Conținutul raportului juridic de drept medical	118
Secțiunea 3.2.4. Obiectul raportului juridic de drept medical	122

CAPITOLUL III. CONTRACTUL MEDICAL	124
---	-----

TITLUL IV. FORMELE RĂSPUNDERII JURIDICE MEDICALE.....	129
--	------------

CAPITOLUL I. CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE	129
---	-----

CAPITOLUL II. RĂSPUNDEREA CIVILĂ MEDICALĂ	135
Secțiunea 4.2.1. Standardele medicale	135
Secțiunea 4.2.2. Răspunderea civilă a medicului	137
§4.2.2.1. Aspecte generale	137
§4.2.2.2. Prejudiciul, problema centrală a răspunderii civile medicale.....	141
§4.2.2.3. Vinovăția în cadrul răspunderii civile medicale.....	145
Secțiunea 4.2.3. Malpraxisul instituțional.....	147
Secțiunea 4.2.4. Repararea pagubei. Asigurarea obligatorie de răspundere civilă profesională	149

Secțiunea 4.2.5. Procedura de stabilire a cazurilor de răspundere civilă profesională pentru medici și alte persoane din domeniul asistenței medicale	151
CAPITOLUL III. RĂSPUNDEREA PENALĂ MEDICALĂ	153
Secțiunea 4.3.1. Considerații introductive	153
Secțiunea 4.3.2. Încadrarea medicilor în sfera funcționarilor publici, în sensul legii penale	156
Secțiunea 4.3.3. Aspecte procedurale referitoare la răspunderea penală medicală în România	165
CAPITOLUL IV. RĂSPUNDEREA JURIDICĂ MEDICALĂ DISCIPLINARĂ	170
Secțiunea 4.4.1. Răspunderea juridică medicală disciplinară administrativă a medicului	170
Secțiunea 4.4.2. Răspunderea juridică medicală disciplinară de dreptul muncii.....	173
CAPITOLUL V. CUMULUL FORMELOR RĂSPUNDERII JURIDICE MEDICALE.....	176
CAPITOLUL VI. RĂSPUNDEREA JURIDICĂ A MEDICULUI REZIDENT	178
Secțiunea 4.6.1. Noțiunea de medic rezident.....	178
Secțiunea 4.6.2. Răspunderea juridică a medicului rezident. Transferul de răspundere	179
CAPITOLUL VII. COLEGIUL MEDICILOR DIN ROMÂNIA. PROFESIA DE MEDIC. ROLUL COLEGIULUI MEDICILOR DIN ROMÂNIA ÎN ANGAJAREA RĂSPUNDERII JURIDICE MEDICALE.....	183
Secțiunea 4.7.1. Organizarea și funcționarea Colegiului Medicilor din România.....	183
Secțiunea 4.7.2. Profesia de medic.....	185
Secțiunea 4.7.3. Rolul Colegiului Medicilor din România și al colegiilor teritoriale în angajarea răspunderii juridice medicale	188
§4.7.3.1. Rolul Colegiului Medicilor din România și al colegiilor teritoriale în angajarea răspunderii penale medicale	188
§4.7.3.2. Rolul Colegiului Medicilor din România și al colegiilor teritoriale în angajarea răspunderii administrative disciplinare medicale.....	191

TITLUL V. RĂSPUNDEREA PENALĂ ÎN ACTUL MEDICAL	192
CAPITOLUL I. INFRAȚIUNI PREVĂZUTE ÎN CODUL PENAL	192
Secțiunea 5.1.1. Uciderea la cererea victimei (art. 190 C. pen.)	192
§5.1.1.1. Aspecte generale	192
§5.1.1.2. Analiza infracțiunii	195
Secțiunea 5.1.2. Determinarea sau înlesnirea sinuciderii (art. 191 C. pen.)	197
§5.1.2.1. Analiza infracțiunii	197
Secțiunea 5.1.3. Uciderea din culpă [art. 192 alin. (2) C. pen.]	199
§5.1.3.1. Aspecte generale	199
§5.1.3.2. Analiza infracțiunii	200
Secțiunea 5.1.4. Vătămare corporală din culpă (art. 196 C. pen.)	204
§5.1.4.1. Aspecte generale	204
§5.1.4.2. Analiza infracțiunii	205
Secțiunea 5.1.5. Întreruperea cursului sarcinii (art. 201 C. pen.)	209
§5.1.5.1. Aspecte generale	209
§5.1.5.2. Analiza infracțiunii	212
§5.1.5.3. Drept comparat	217
Secțiunea 5.1.6. Vătămarea fătului (art. 202 C. pen.)	221
§5.1.6.1. Aspecte generale	221
§5.1.6.2. Analiza infracțiunii	222
Secțiunea 5.1.7. Divulgarea secretului profesional (art. 227 C. pen.)	228
§5.1.7.1. Aspecte generale	228
§5.1.7.2. Analiza infracțiunii	229
Secțiunea 5.1.8. Luare de mită [art. 289 alin. (1) C. pen.]	233
§5.1.8.1. Aspecte generale	233
§5.1.8.2. Analiza infracțiunii	234
Secțiunea 5.1.9. Abuzul în serviciu (art. 297 C. pen.)	238
§5.1.9.1. Aspecte generale	238
§5.1.9.2. Analiza infracțiunii	239
Secțiunea 5.1.10. Neglijența în serviciu (art. 298 C. pen.)	242
§5.1.10.1. Analiza infracțiunii	242
Secțiunea 5.1.11. Exercițarea fără drept a unei profesii sau activități (art. 348 C. pen.)	243
§5.1.11.1. Aspecte generale	243
§5.1.11.2. Analiza infracțiunii	244
Secțiunea 5.1.12. Zădărnicierea combaterii bolilor (art. 352 C. pen.)	246
§5.1.12.1. Analiza infracțiunii	246

Secțiunea 5.1.13. Transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit [art. 354 alin. (4) C. pen.]	250
§5.1.13.1. Aspecte generale	250
§5.1.13.2. Analiza infracțiunii	250
Secțiunea 5.1.14. Profanarea de cadavre sau morminte [art. 383 alin. (1) C. pen.]	253
§5.1.14.1. Aspecte generale	253
§5.1.14.2. Analiza infracțiunii	254
Secțiunea 5.1.15. Prelevarea ilegală de țesuturi sau organe (art. 384 C. pen.)	256
§5.1.15.1. Aspecte generale	256
§5.1.15.2. Analiza infracțiunii	257
Secțiunea 5.1.16. Forme atenuate și agravate ale infracțiunilor de corupție și de serviciu (art. 308 și 309 C. pen.)	259
CAPITOLUL II. INFRAȚIUNI PREVĂZUTE ÎN LEGI SPECIALE	261
Secțiunea 5.2.1. Infracțiuni prevăzute în Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății	261
§5.2.1.1. Aspecte generale	261
§5.2.1.2. Prelevarea sau transplantul de organe, țesuturi sau celule, fără consimțământul dat în condițiile legii (art. 154 din lege) ...	262
§5.2.1.3. Compromiterea unei autopsii medico-legale (art. 155 din lege)	264
§5.2.1.4. Prelevarea de organe, țesuturi sau celule, în scopul obținerii unui folos material [art. 157 alin. (1) din lege]	267
§5.2.1.5. Practicarea, fără drept, a profesiei de medic (art. 393 din lege)	269
§5.2.1.6. Practicarea, fără drept, a profesiei de medic stomatolog (art. 488 din lege)	270
Secțiunea 5.2.2. Infracțiuni prevăzute în Legea nr. 46/2003 privind drepturile pacientului – Nerespectarea confidențialității datelor cu caracter medical [art. 37 alin. (1) din Legea nr. 46/2003]	271
Secțiunea 5.2.3. Infracțiuni prevăzute în Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri	272
§5.2.3.1. Aspecte generale	272
§5.2.3.2. Prescrierea de droguri de mare risc [art. 6 alin. (1) din Legea nr. 143/2000]	273
§5.2.3.3. Administrarea de droguri de mare risc (art. 7 din Legea nr. 143/2000)	275

§5.2.3.4. Îndemnul la consumul ilicit de droguri de mare risc (art. 10 din Legea nr. 143/2000)	276
Secțiunea 5.2.4. Infrațiuni prevăzute în Legea nr. 282/2005 privind organizarea activității de transfuzie sanguină, donarea de sânge și componente sanguine de origine umană, precum și asigurarea calității și securității sanitare, în vederea utilizării lor terapeutice	278
§5.2.4.1. Aspecte generale	278
§5.2.4.2. Recoltarea de sânge fără consimțământul pacientului [art. 40 lit. b) din Legea nr. 282/2005].....	279
§5.2.4.3. Recoltarea de sânge de la un minor sau de la o persoană lipsită de discernământ [art. 40 lit. c) din Legea nr. 282/2005].....	280
§5.2.4.4. Organizarea activității de transfuzie sanguină în scopul obținerii de avantaje materiale [art. 40 lit. d) din Legea nr. 282/2005]	282
§5.2.4.5. Neefectuarea controlului biologic regulamentar și a procedurii de validare [art. 40 lit. e) din Legea nr. 282/2005]	283
§5.2.4.6. Efectuarea de activități din domeniul transfuziei sanguine fără autorizarea sau acreditarea prevăzută de lege sau în alte condiții decât cele prevăzute în autorizația legală [art. 40 lit. f) din Legea nr. 282/2005].....	284
§5.2.4.7. Modificarea caracteristicilor biologice ale sângelui, fără consimțământul pacientului [art. 40 lit. g) din Legea nr. 282/2005].....	286
Secțiunea 5.2.5. Infrațiuni prevăzute în O.U.G. nr. 144/2008 privind exercitarea profesiei de asistent medical generalist, a profesiei de moașă și a profesiei de asistent medical, precum și organizarea și funcționarea Ordinului Asistenților Medicali Generaliști, Moașelor și Asistenților Medicali din România – Practicarea, fără drept, a uneia dintre profesiile de asistent medical generalist, moașă sau asistent medical [art. 19 alin. (1) din O.U.G. nr. 144/2008].....	287
§5.2.5.1. Aspecte generale	287
§5.2.5.2. Analiza infracțiunii	288

CAPITOLUL III. PROTECȚIA PENALĂ A VALORILOR SOCIALE

OCROTITE PRIN CONVENȚIA DE LA OVIEDO	290
Secțiunea 5.3.1. Valorile sociale ocrotite.....	290
§5.3.1.1. Consimțământul	290
§5.3.1.2. Viața privată și dreptul la informație.....	290

§5.3.1.3. Genomul uman	291
§5.3.1.4. Cercetarea științifică	291
§5.3.1.5. Prelevarea de organe și țesuturi de la donatori vii în scopul transplantului	292
§5.3.1.6. Interzicerea câștigului financiar și utilizarea unei părți a corpului uman	292
Secțiunea 5.3.2. Protecția penală a valorilor sociale ocrotite prin Convenția de la Oviedo, asigurată prin dispozițiile Codului penal.....	292
Secțiunea 5.3.3. Protecția penală a valorilor sociale ocrotite prin Convenția de la Oviedo, asigurată prin norme de incriminare prevăzute în legi speciale	295
Secțiunea 5.3.4. Protecția penală a valorilor sociale ocrotite prin Convenția de la Oviedo. Drept comparat	297
CONCLUZII.....	301
BIBLIOGRAFIE	313

Cristina Teodora POP

Răspunderea penală medicală

Universul Juridic

București

-2026-

TITLUL I

ASPECTE GENERALE REFERITOARE LA DREPTUL MEDICAL

CAPITOLUL I

Repere istorice ale dreptului medical¹

Din punct de vedere istoric, profesia de medic este considerată „cea mai veche profesiune cu caracter direct umanist”². În egală măsură însă – cum, potrivit binecunoscutului adagiu roman, acolo unde există societate, există și drept (*ibi societas, ubi jus*) –, evoluția medicinei nu a fost posibilă decât în corelație cu dezvoltarea unor seturi de norme juridice care să reglementeze domeniul medical³.

Medicina a evoluat de la etapa specifică *începutului comunei primitive*, în care calitatea de vindecător era asumată de către fiecare membru al comunității, potrivit propriei sale experiențe de viață, pe baza relațiilor sociale de întraajutorare⁴, prin folosirea elementelor din natură ce se dovedeau a fi tămăduitoare, fără a presupune vreo formă de răspundere pentru serviciile prestate⁵, până la etapa actuală, în care medicina, bazată pe descoperiri științifice și progrese tehnologice uneori surprinzătoare, se desfășoară, din punctul de vedere al furnizării serviciilor medicale, într-o strânsă legătură cu dreptul, cel puțin prin prisma nevoii respectării drepturilor fundamentale ale persoanelor aflate în situația de pacienți.

La *sfârșitul epocii neolitice*, ca urmare a diviziunii muncii, a apărut meseria de vindecător, atribuită unor persoane din cadrul comunităților, care aveau ca obiect exclusiv de activitate acordarea asistenței medicale membrilor respectivelor comunități, în schimbul eforturilor depuse fiindu-le asigurate vindecătorilor mijloacele de subsistență, de către persoanele

¹ Acest capitol a fost publicat în volumul Conferinței „Malpraxisul medical. Răspunderea civilă și penală a persoanelor medicale”, 5-6 decembrie 2014, Iași.

² A.T. Moldovan, *Tratat de drept medical*, Ed. ALL Beck, București, 2002, p. 87.

³ *Ibidem*, p. 3. A se vedea, în același sens, T. Avrișeanu, *Pericol social, vinovăție personală și imputare penală*, Ed. Wolters Kluwer, București, 2010, pp. 17-29.

⁴ G. Tudor, *Răspunderea juridică pentru culpa și eroarea medicală*, Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 1.

⁵ A.T. Moldovan, *Tratat de drept medical, op. cit.*, p. 87.

tratate¹, fără a se cunoaște însă o formă de recompensare materială pentru fiecare serviciu medical acordat, care să sugereze elementele unui contract medical.

Cum metodele de tratament aplicate erau strict empirice, bazate pe o experiență de viață incertă în raport cu provocările nevoilor de vindecare ce apăreau, o bună parte din cauze și din rezultate, în special în domeniul bolilor psihice, au fost atribuite divinității, motiv pentru care, o perioadă îndelungată de timp, asistența medicală a fost oferită de către preoți, desfășurându-se în cadrul templelor².

Fenomenul de laicizare a medicinei a apărut, cu patru-cinci milenii în urmă, în țări precum Grecia, China și India, sub influența unor factori economici, sociali și culturali, fiind însoțit de apariția unor recomandări, norme sau reguli menite să asigure eficiența actului medical și protecția bolnavilor³. Treptat, aceste reguli au devenit fie cutume, fie norme morale obligatorii. Aceasta a fost, în fapt, etapa începutului profesiei medicale⁴.

Prima reglementare etică a relației medic-pacient, al cărei conținut se cunoaște⁵, o întâlnim în Antichitate, în *Codul lui Hammurab*⁶, care prevede o răspundere a medicului față de stat pentru actele săvârșite în exercitarea profesiei, răspundere ce exclude referiri la divinitate⁷. Codul lui Hammurabi separă medicina de tratamentele magico-mistice, distingând, astfel, între medicina științifică, practicată de profesioniști, și cea „casnică”, aplicată „instinctiv-tradițional”⁸. Din perspectiva aceasta, se poate vorbi, pentru prima dată în istoria civilizației umane, despre un contract medical, ale cărui părți erau medicul și pacientul, acesta din urmă beneficiind de dreptul de a fi

¹ G. Tudor, *Răspunderea juridică pentru culpa și eroarea medicală*, op. cit., p. 1.

² *Ibidem*, p. 2.

³ A.T. Moldovan, *Tratat de drept medical*, op. cit., p. 87.

⁴ *Ibidem*; G. Tudor, *Răspunderea juridică pentru culpa și eroarea medicală*, op. cit., p. 1.

⁵ Cu trei sute de ani mai devreme, la curtea regelui sumerian Ur-Nammu, a fost redactat un cod similar, iar cu o sută cincizeci de ani înaintea lui Hammurabi, regele Isinului, Lipit-Iștar, a dispus întocmirea unui act normativ asemănător. Acestea au fost inscripționate pe bucăți de rocă, iar conținutul lor a fost păstrat fragmentar, fiind greu accesibil.

⁶ Set de norme juridice scris, cel mai probabil, în jurul anului 1700 î.Hr., la curtea regelui babilonian Hammurabi, care cuprinde 282 de articole, având o structură tripartită, formată din Prolog, Conținut și Epilog. Acestea au fost inscripționate pe o stelă din diorit, descoperită în anul 1902, în timpul unor săpături arheologice desfășurate la Susa (Iran). Originalul său se află în Muzeul Luvru din Paris.

⁷ G.A. Năsui, *Malpraxisul medical. Particularitățile răspunderii civile medicale*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 14.

⁸ I. Vida-Simiti, *Răspunderea civilă a medicului*, Ed. Hamangiu, București, 2013, pp. 16-17.